

Kulturní památky v místě

Minulé generace během uplynulého, více než půltisíce let trvajících nepřetržitého vývoje zanechaly v Krásném Údolí nemalé kulturní dědictví. To však zůstalo po r. 1945, díky násilně přervané kontinuitě kulturního vývoje obce, nově příchozím obyvatelstvem často nepochopeno a nedoceno. Svou negativní úlohu zde sehrál i společenský vývoj, minulý i současný. Při této příležitosti je třeba velmi vysoce ocenit dlouholetou činnost někdejšího dlouholetého zdejšího občana, pana Františka Koláře, bývalého ředitele místní základní školy a kronikáře, který se významně zasloužil o poznání a propagaci kulturního odkazu své obce.

K 31.12.1997 byly na katastrálním území sídla zapsány v ústředním seznamu kulturních nemovitých památek (v závorce uvedeno rejstříkové číslo zápisu) tyto objekty: Farní kostel sv Vavřince se sochou sv. Jan Nepomuckého (927) a smírčí kříž (928).

K dalším významným uměleckým a historickým pamětihodnostem patří také tyto objekty: dům čp. 112, fara čp. 9, radnice čp. 1, sousoší sv. Trojice, kamenný kříž či tzv. Králův kámen.

Farní kostel sv. Vavřince

Jednolodní orientovaný bezvěžový kostel, v jádru pozdně gotický z doby před r. 1464, upravovaný v r. 1532 a v r. 1774. Hlavní loď a presbytář s polygonálním závěrem s odstupněnými opěráky mají obdélný půdorys, k severní straně presbytáře přiléhá obdélná sakristie, k severnímu hlavnímu vchodu barokní předsíň, původně kaple Olivetské hory. Střecha je valbová, posazená na nízkém hrázděném věnci, s podstřešní profilovanou dřevěnou římsou, krytá šindelovou krytinou. Z hřebene střechy lodi vyrůstá osmiboká věž zastřešená cibulovou bání zakončenou lucernou a cibulkou.

Plochostropý prostor lodi osvětlují jednoduchá vysoká a nízká půlkruhově zakončená okna. Kazetový dřevěný strop je z 19. stol. V západní části dřevěná kruchta ze 17. stol. s postranními dlouhými rameny nesená na přízemních kamenných konzolách a podpíraná trojicí točených dřevěných sloupů. Na kruchtě se zvlněnou balustrovou poprsnicí jsou staré barokní varhany z r. 1677 (postavil Johann Kašpar Wedl z Ostrova za 24 zl., dokončil varhanář Christoph Ignaz Rihm ze Žlutic), upravované v r. 1855 (Ferdinand Guth z Čisté, nový registr). Hlavní vstup po severní straně lodi tvořen jednoduchým pískovcovým mírně hrotitým portálem s okosením a drápkem.

Podlaha byla původně dlážděná oblázky. Triumfální oblouk mírně hrotitý. Nad ním freska s erbem markrabat z Bádenska z r. 1774. Po jeho stranách dva boční portálové barokní oltáře se soškami andělu z 2. pol. 18. stol., vlevo oltář Panny Marie s pozdně gotickou sochou Madony z poč. 16. stol., vpravo oltář sv. Barbory s obrazem sv. Barbory a obrázkem sv. Jana Křtitele v nástavci pozdně. Barokní kazatelna s malovanými obrazy Krista, sv. Petra a Pavla a církevních Otců, na předprsni kruchty zavěšen barokní obraz sv. Anny z konce 18. stol.

Presbytář nyní plochostropý, původně však asi zaklenutý (vnější opěrný systém v závěru), osvětlován užšími, mírně hrotitými okny. Presbytář byl přístupný severním barokním vstupem s obdélným kamenným portálem s ušima. Vstup do sakristie tvoří jednoduchý půlkruhově zakončený pískovcový portálek s okosením, vlastní sakristie zaklenuta hmotnou masivní hrotitou valenou klenbou. Raně

barokní skříň na paramenty z r. 1671 (práce truhláře S. Pachenbergera z Toužimi), opravovaná v letech 1775 a 1864. Hlavní oltář portálový s křídly, bohatě osazen soškami andělu a Turků. Nad postranními brankami sochy Krista a P. Marie, na konzolách sochy sv. Václava a sv. Floriána. Hlavní oltář byl vybaven trojicí hodnotných dřevěných gotických soch (trůnícího Krista z doby kolem r. 1490, sv. Wolfganga (patrně práce Matthäuse Gollaprata) a sv. Vavřince). Stěny lodi a presbytáře jsou zdobeny malbou iluzivních pilastrů, za hlavním oltářem nástěnné fresky zobrazující sv. Kateřinu a Markétu, vše z doby po r. 1774.

Olivetská kaple byla vybavena dřevěnými plastikami polychromovanými ze 17. stol. (postavou Krista, spících apoštolů, sedícího Jana)

V inventáři kostela byl barokní kalich, 22 cm vysoký, ze zlacené mědi, s ornamentálně zdobenou nohou. Stejného materiálu i zpracování byl pacifikál posázený křížtálem.

Do kostelní věže byly v r. 1924 zavěšeny dva nové zvony, které ulil Richard Herold z Chomutova. Velký zvon je zasvěcen sv. Vavřinci a nahradil starý puklý zvon, který nesl nápis: "Mich goss Greger Albrecht 1578 zu Elbogen" čili "Georg Albrecht z Lokte mě ulil r. 1578". Původní malý zvon pocházel z r. 1575, v r. 1834 byl odvezen do Plané a nahradil jej nový zvon z r. 1906, ale ten byl v r. 1916 zabrán pro válečné účely. V 19. stol. se připomínají ještě další dva zvony z nichž velký nesl nápis "Hieronymus Glorius", malý pak monogram V.V.

Fara čp. 9

Původně barokní zděná patrová stavba z r. 1688 byla postavena za účasti mistra tesaře Samuela Pachenbergera z Toužimi. Vysoká sedlová střecha, původně krytá šindelem. V přízemí klenuté prostory. Areál fary vznikl asi ze starého vrchnostenského poplužního dvora po r. 1498.

Dům čp. 112

Přízemí zděné kamenné stavení s hrázděnými štíty sedlové střechy je poslední připomínkou historické architektury obce z 18. a 19. stol.

Socha sv. Jana Nepomuckého

Pískovcová socha světce na vysokém podstavci, který datován r. 1780, monogramem dárce P K (Peter Klement z čp. 30) a jménem světce IOHANES. 2,5 m vysoký pomník byl v současné době restaurován a přemístěn do nově upraveného parčíku na náměstí.

Sousoší svaté Trojice

Na výšině západně od obce (při staré cestě na Bečov) se nacházejí pozůstatky 3,2 m vysokého pískovcového sousoší do jehož podstavce byl vytesán německý nápis: "Gewidmet zu Ehre / der allerheililigsten / Dreyfaltigkeit / von Michael / und Barbara / Hartl aus / Schönthal Nro. 59 / im Jahre 1839" čili "K počtě nejsvatější Trojice vyzdvihli v r. 1839 Michael a Barbara Hartlovi z Krásného Údolí čp. 59."

Radnice čp. 1

Stojí uprostřed jižní fronty náměstí a svou hmotou i výškou dominuje tomuto prostoru. Patrová stavba bývalé radnice má být novostavbou vybudovanou mistry Vavřincem Waverkou (Veverkou) a Ondřejem Sölnerem v letech 1804-5 na místě starší barokní stavby obnovené po požáru v r. 1656. Radnice byla zřízena někdy po r. 1608 z panského domu, který patřil k přílezkému vrchnostenskému dvoru. Střecha je mansardová s dnes již snesenou osmibokou věží zakončenou cibulkou. V malém trojúhelníkovém štítu hlavního průčelí umístěny hodiny. Přízemí částečně zaklenuté segmenty a pasy. Poslední přestavbu v r. 1805. Současný vzhled pochází z modernizačních úprav prováděných v 60. a 70. letech 20. stol. (vnitřní úpravy, nová okna, odstranění věžičky a pod.).

Kamenný (smírčí) kříž

Na západním okraji obce při polní cestě za domem čp. 115 stojí pískovcový nesouměrný kříž s magickým důlkem v hlavě, pod břevnem je kamenicky armován. V 19. stol. posloužil jako podstavec pro železný kříž, jehož vypáčením došlo k odlomení části hlavy. Nadzemní rozměry 80 x 82 x 26 cm.

Kovaný náhrobní kříž

Na jižní straně kostela stojí železný kovaný kříž z r. 1819 s plechovou figurkou zasazený do kamenného soklu s letopočtem 1820, který připomíná zemřelého Antonína Liehma.

Boží muka

Dnes již zaniklá boží muka s hraničním kamenem se připomínají 12. července 1662 v popisu hranic toužimského panství. Stála u cesty do Chodova.

Hraniční kameny

Dnes asi již ztracené hraniční kameny se připomínají v popisu hranic mezi Útvinou a Krásným Údolím z r. 1662 v tzv. hraniční knize toužimského panství z r. 1659. Jeden, označený letopočtem 1662, se nacházel někde mezi Útvinou a Krásným Údolím, druhý, označený třemi křížky a letopočtem 1644, u farního pole.